

Chap-13

—: અગાત રાજરથાની ગદ્યવાર્તાકાર :—

અગાત ગદ્યવાર્તાકારની રાજરથાની ગદ્ય 'સિં, બ'ની પ્રત રાજરથાન પુરાતત્વ મંદિર - પિકાનેરજા મળાછે. અને ભાષકાળ સં, ૧૭૫૦ છે, પણ તે કયાથી રચાયેલી જાણવાનું સાધન નથી. આ કૃતિની વાર્તાઓ ગુજરાતી પરંપરાજા જ્યાં જ્યાં જુદી પડેછે. ત્યાં ત્યાં ભુલનાત્મક અભ્યાસમાં લખાવ્યું છે.

આ કૃતિની લેખક પણ કીધા સાદા ગદ્યમાં વાર્તાઓ કહેછે, પણ આંત્રી કથનશૈલી અસાધ્યવર્જિત નથી. કોઈ કોઈ રથજો વર્ણન કરતી આ લેખક જૂંકડે પણ અત્યંત સુંદર વાક્યો દ્વારા કેરલાંક સુંદર મિત્રો રજૂ કરેછે. એકવાલાંક દોરે રાત્રનું તેણે કરેલું વર્ણન અરસા છે :-

વરલા રિતિ આઈ આકાશ કે વિષે મીઠકો દર દીસડા લાગી
દર દર લીજની અપકાર કરે છે મોરમંડળી મંકાર કરે
રૂપા માંડે ભાંતિભાંતિરા પંથી લોલી રહ્યા પૂછી નીલી
દીસો છે ભરતાર આ ગે આ જણાવ કીધો છે ઈસી દીસો છે
મીઠ વરસો છે. અધારી રાતિ છે હાથ ને હાથ ન સૂમો છે પવન બાજો છે
આત દિનારી મડો હૂંઈ છે આધી - રાતિ છે રાજ ગોષિ બોલો છે ઈસી
સમો એકે મહામહ કોઈ લોલો છે

છઠી વાર્તામાં તેણે કરેલું વર્ણનવર્ણન પણ નીચપાત્ર છે :-

એકે સમયે વિષે રાજ ઉજેહી રાજ કરે વસંત રૂપ આઈ વનમતી
પુરાતન વસ્તુ તથા નવ પલ્લવ તાફર્યા આ ભરતાર આયાં જુ નવા
વસ્તુ પહેરે રીતમંદે સુરભિ ઈસી પવન વાજો છે કોકિલ બાજ કરે છે
ભાગર ગુંજો છે કૂવરી વાસરથું મદગલ રૂપા છે

આ કૃતિમાં જેનું અસર એવા મળતી નથી. બાલકે રથજો રથજો હિંદુ અસર વ્યક્ત થાયછે, અને દેવીનાં તેમ લીજીનાં નામ (જેમણે પુરાતન રાજસાલના દરવાજા અને કારીગરા ઉલ્લેખો અને પુરાતન પર મીઠીના ઉલ્લેખો) પણ અંજ વસ્તુ સૂચવેછે. એક કુતર્ત જેનોતર હોય અને સ્પષ્ટ અનુગત દાખ છે.

ભાષાનો નમૂનો ઉપર આપ્યો છે તે ઉપરજા પણ તેણે રાજરથાનીપણું સ્પષ્ટ દાખ છે કેમકે એમાં 'એ' ને બદલે 'ઓ' નો પ્રયોગ સ્વાર્થનિક છે અને છઠી વિભક્તિના પ્રત્યયો તરીકે 'રો', 'જા', 'રુ' નો પ્રયોગ એવા મળેછે. 'ન' ને બદલે 'હા' નો પ્રયોગ પણ સર્વ સામાન્ય છે.